

COVID 19, 'building back better'

Datarapport Elever 0-2 klassetrin Generel rapport fra forskningsprojektet

Rapportens forfattere:

Ane Qvortrup
Casper J. D. Jensen

Projektdeltagere:

Professor Ane Qvortrup (projektleder)
Lektor Eva Lykkegaard
Lektor Vibeke Christensen
Lektor Peter Henrik Raee
Lektor Finn Wiedemann
Lektor Anette Grønning
Lektor Thomas Enemark Lundtofte
Videnskabelig assistent Casper J. D. Jensen
Videnskabelig assistent Anni Nielsen

Indhold

01	Notation	3
02	Indledning	4
02.01	Om rapporten	4
02.02	Stikprøvedesign	6
02.03	Præsentation af data	6
02.04	Responskalaer	6
03	Datagrundlag	7
03.01	Stikprøve og respondenter	7
04	Svar på spørgeskemaet	8
04.01	Bekymring i hverdagen	8
04.02	Sociale relationer og netværk	9
04.03	Emotionel trivsel	10
04.04	Social trivsel	11
04.05	Mestringsoplevelse	12
04.06	Tro på egne evner	13
04.07	Fagligt engagement	14

01 Notation

<i>Forkortelse</i>	<i>Betydning</i>	<i>Forklaring</i>
N	Antal af respondenter der har besvaret spørgsmålet.	
Kumulativ %	Kumulativ procent	

02 Indledning

02.01 Om rapporten

Denne rapport beskriver resultaterne fra første kvantitative dataindsamling i form af spørgeskemaer til 0.-2. klasses grundskoleelever i projektet "COVID 19, 'building back better". Projektets baggrund er det forhold, at de konstante forandringer af skolerammerne fra forår 2020 til sommer 2021 grundet COVID 19 har forstyrret den traditionelle måde at organisere lege- og læringsaktiviteter i skolen på og også lærer- og elevrollerne, ligesom det har forandret rammerne for og betydningen af gode læringsmiljøer. Herudover har forandringerne af skolerammerne haft en række forskellige konsekvenser for elevernes læring og socio-emotionelle erfaringer forstået som de følelsesmæssige erfaringer de gør sig i de sociale og faglige kontekster, de deltager i. For dybdegående at forstå forandringerne og konsekvenserne, følger projektet "COVID 19, 'building back better" systematisk eleverne fra skoler i 7 kommuner i et to-årigt perspektiv. Projektet er muliggjort af en bevilling fra A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal.

Formålet med projektet "COVID 19, 'building back better" er at skabe viden om situationen, hvor skoleelever efter de konstante forandringer af skolerammerne vender tilbage til de institutionelle rammer, herunder at skabe viden om den måde lege- og læringsmiljøer organiseres på, og hvilken betydning det har for børnenes læring og socio-emotionelle erfaringer. Desuden er det hensigten at kortlægge de strategier og ressourcer, der bliver anvendt af skoler, ledere, lærere og pædagoger i forbindelse med genåbningen, for få viden om betydningen af forskellige strategier og ressourcer.

Tidligere internationale studier peger på, at pandemier eller samfundskriser i mere generel forstand ændrer vores måde at gøre skole på (nyt indhold, nye organiseringer af skoledagen og nye læringsmiljøer)¹. Dette bekræftes i Qvortrup, et al. (2020, 2021c), som kortlægger læringsaktiviteter i den virtuelle distance-undervisning og Qvortrup et al. (2021b,d), som viser, hvordan hygiejneregler og -restriktioner i forbindelse med første genåbning i 2020 førte til øget brug af fx udendørsaktiviteter i mindre grupper af elever og i forløb, som ikke var fagopdelt som traditionelt. Tidligere studier peger også på, hvordan ændringerne og selve situationen har en række konsekvenser for både det pædagogiske personale og for elevernes læring og trivsel². Imidlertid er det vigtigt, at konsekvenserne har vist sig at være uforudsigelige samt kontekst- og situationssafhængige³. Dette bekræftes i Qvortrup et al (2021), der viser, at der er signifikante forskelle mellem kommuner ift. konsekvenser af COVID-19, og at fx forældrenes oplevelse af støtte fra skolen korrelerer med elevernes sociale velvære, hvilket indikerer, at de konkrete strategier på

¹ jf. fx Van Wyk & Lemmer 2007; Dooyema et al. 2014; Butcher 2020; Yao et al 2020; Xai 2020; Qvortrup et al. 2020f, Qvortrup et al. 2021a,b,c,d,e; Wistoft et al 2020, Wistoft et al 2021, a, b

² Brooks et al 2020; Brugess et al 2020; Gyangjai et al 2020; Zhang et all 2020; Rundle et al 2020; Qvortrup et al. 2020f, Qvortrup et al. 2021a,b,c,d,e; Wistoft et al 2020, Wistoft et al 2021, a, b

³ Jung et al., 2013; Prematunge et al., 2012; Nyhan et al., 2012; Xia & Liu 2013; Bish, et al., 2011

kommune og skoleniveau gør en forskel. For at forstå situationen og afbøde konsekvenser mest muligt er det altså nødvendigt med en løbende solid videnindsamling.

Systematisk viden om situationen vil være et solidt fundament for fremtidig styrkelse af skolen baseret på ideen om 'building back better', "not only getting economies and livelihoods back on their feet quickly, but also safeguarding prosperity for the longer term. [...]. At the heart of this approach is the transition to more inclusive, more resilient societies" (OECD 2020). Ved et sådant fokus, er det selvfølgelig helt afgørende at være opmærksom på, at situationens unikke karakter gør, at der på ingen måde kan generaliseres direkte til fremtidige situationer.

Projektets forskningsspørgsmålet er:

Hvordan påvirker forskellige strategier, indsatser og læringsmiljøer i forbindelse med skoleåbningerne elevernes læring og trivsel i et aktuelt og fremtidigt perspektiv, og hvad kan vi lære af Covid-19-situationen baseret på ideen om 'building back better'?

Dataene til denne rapport er indsamlet i december 2022 blandt 0.-2. klasses-eleverne i de deltagende kommuner. Disse data suppleres i projektet af andre typer af data indsamlet på samme tidspunkt:

- Kvantitative dataindsamling i form af spørgeskemaer til følgende aktører i de syv kommuner:
 - Elever fra 0.-2. klasse
 - Elever fra 3.-9. klasse
 - Forældre til eleverne i 0.-9. klasse
 - Lærere og pædagoger
 - Skoleledere
- Kvalitativ dataindsamling i form af interviews med de følgende aktører i fem kommuner:
 - Børne- og ungedirektører
 - Skolechefer
 - Skoleledere
 - Lærere/pædagoger
 - Elever
 - Forældre

Undersøgelser formidles løbende både til de involverede skoler og kommuner og til sektoren generelt, så de får mulighed for at bruge undersøgelse som vidensgrundlag for deres fortsatte arbejde. Alle rapporter ledsages af korte notater, som opsummerer væsentlige pointer, og som gør dataene let tilgængelige

02.02 Stikprøvedesign

Projektet har ikke fulgt et systematisk stikprøvedesign. Derfor er stikprøven ikke repræsentativ.

02.03 Præsentation af data

Data i rapporten præsenteres på følgende måde:

- 1) Først præsenteres de forskellige spørgsmål under hvert tema som tabeller, der viser svarfordeling på hver enkelt spørgsmål.
- 2) Herefter præsenteres summerede statistikker for de enkelte spørgsmål. En række statistiske mål præsenteres, hvoraf nedenstående er særligt interessante for de fleste læsere:
 - a. Gennemsnittet, som er den gennemsnitlige placering på responskalaen for et givent spørgsmål (gns). Dette kan fortolkes som den generelle enighed/grad/hyppighed etc. i stikprøven, afhængig af hvilken responskala spørgsmålet har. Skalaen med de numeriske værdier står beskrevet i en note under hver tabel.
 - b. Antallet af respondenter der har besvaret spørgsmålet (N)
 - c. Medianen

02.04 Responsskalaer

I spørgeskemaet har alle respondenter haft mulighed for at svare "ved ikke/ønsker ikke at svare". Dette betyder at antallet af respondenter (N), der har besvaret et givent spørgsmål, varierer gennem rapporten. Antallet af manglende besvarelser vises ikke i rapporten.

03 Datagrundlag

03.01 Stikprøve og respondenter

Tabel 1: Kommune

	N	%	Kumulativ %
Odense	779	55,8	55,8
Svendborg	291	20,9	76,7
Tønder	206	14,8	91,5
Vejen	102	7,3	98,8
Jammerbugt	17	1,2	100,0
Total	1395	100,0	

Tabel 2: Svarstatus

	N	%	Kumulativ %
Nogen svar	36	2,5	2,5
Gennemført	1359	97,5	97,5
Total	1395	100,0	

Tabel 4: Klassetrin

	N	%	Kumulativ %
0. klasse	363	26,0	26,0
1. klasse	449	32,2	58,2
2. klasse	583	41,8	100
Total	1395	100	

Tabel 5: Køn

	N	%	Kumulativ %
Pige	s	48,6	48,6
Dreng	703	50,4	99,0
Andet	14	1,0	100,0
Total	1395	100,0	

04 Svar på spørgeskemaet

04.01 Bekymring i hverdagen

I afsnit 04.01 bliver eleverne bedt om at vurdere, hvor bange de er for selv at, eller familie/venner skulle, få Corona, samt hvor bange de er for, at der vil udbryde krig. Samtidigt bliver de spurgt om de har haft Corona.

Hvor enig eller uenig er du i følgende?

Tabel 6: Bekymring for i hverdagen

	N	Ved ikke	Ja%	Nej%
Jeg føler mig generelt meget tryk	1363	199	88,1	11,9
Jeg er bange for at blive syg	1362	133	33,2	66,8
Jeg er bange for, at min familie/venner skal blive syge	1362	157	59,4	40,6
Jeg er bange for krig	1363	126	67,6	32,4
Jeg er bange for, om vi har penge nok	1361	222	40,3	59,7
Jeg synes, at vi i min familie er gode til at håndtere kriser og usikkerheder	1362	314	86,3	13,7

Noter. Skala: 1 "Ja", 0 "Nej". Procentsatser udregnet ud fra N minus Ved ikke.

Som det fremkommer af Tabel 6, så oplever 88% af de adspurgte elever, at de generelt føler sig trygge i deres hverdag. 33% rapporterer dog at være bange for at blive syg, hvor 59% svarer, at de er bange for, at deres familie/venner bliver syge. Det sidstnævnte er et mindre fald (2%) siden sidste måling. Siden sidste måling er mængden af elever som frygter krig faldet med ca. 4% og ligger nu på 68%. 40% af eleverne er nervøse for, om deres familie har penge nok, men 86% mener, at deres familie er gode til at håndtere kriser og usikkerheder.

04.02 Sociale relationer og netværk

Afsnit 04.02 handler om sociale relationer og netværk i skolen. Hensigten med denne del af spørgeskemaet er på den ene side at tegne et billede af, om nedlukninger og restriktioner har påvirket elev-elev- og lærer-elev-relationer på skolen. På den anden side er det hensigten at undersøge, hvordan elevers læringsmæssige og faglige relationer i undervisningen er. Eleverne får en række udsagn om deres relationer, hvor de skal angive, om de er enige eller uenige.

Tabel 7: Sociale relationer og netværk

	N	Ved ikke	Ja%	Nej%
Jeg kan godt lide mine lærere i skolen	1395	130	97,9	2,1
Vi har det godt sammen i min klasse	1395	246	94,5	5,5
Hvis der er skole-opgaver jeg ikke forstår, er det nemt at få hjælp fra en lærer	1395	242	88,2	11,8
Hvis der er skole-opgaver jeg ikke forstår, er det nemt at få hjælp fra en kammerat	1395	235	84,7	15,3
Jeg ved for det meste, hvad lærerne vil have mig til at lave	1395	231	88,5	11,5

Noter. Skala: 1 "Ja", 0 "Nej". Procentsatser udregnet ud fra N minus Ved ikke.

I Tabel 7 kan det ses, at 98% af eleverne rapporterer godt at kunne lide deres lærere i skolen. 95% svarer, at de har det godt sammen i klassen. 88% mener at det er nemt af få hjælp fra en lærer, hvis der er skoleopgaver som de ikke forstår, hvor 85% mener, at det er nemt at få hjælp fra en kammerat. Sidst svarer 89%, at de for det meste ved, hvad læreren vil have dem til at lave. Hvad angår disse spørgsmål er der ikke sket nogle betydelige ændringer siden sidste måling.

04.03 Emotionel trivsel

I projektet arbejder vi med to former for trivsel, emotionel trivsel og social trivsel. Den emotionelle trivsel handler om elevernes humør og motivation, mens den sociale trivsel handler om deres oplevelse af at passe ind i klassen og have gode kammerater. I denne sektion 04.04 præsenteres elevernes svar på spørgsmålene, der retter sig mod den emotionelle trivsel, mens den efterfølgende sektion 04.05 præsenterer svarene på spørgsmålene om social trivsel.

Tabel 8: Emotionel trivsel

	N	Ved ikke	Ja%	Nej%
Jeg er tit glad	1393	180	90,2	9,8
Jeg er tit i godt humør	1393	184	91,1	8,9
Jeg er tit ked af det	1393	225	17,4	82,6
Jeg er tit glad for at gå i skole	1393	168	91,3	8,7

Noter. Skala: 1 "Ja", 0 "Nej". Procentsatser udregnet ud fra N minus Ved ikke.

Der er sket et mindre fald (2%) i antallet af elever som svarer "Ja" til spørgsmålet, om de tit er glade i skolen. Som set i Tabel 8, ligger denne andel dog stadig meget højt, med 90%. 91% oplever også tit at være i godt humør, hvilket er uændret. Det er ydermere sket en mindre stigning (3%) i elever som svarer "Ja" til, tit at føle sig ked af det. Denne ligger nu på 17%. Sidst svarer 91% dog, at de er glade for at gå i skole, hvilket også er uændret.

04.04 Social trivsel

Som allerede nævnt præsenterer vi i denne sektion elevernes svar på spørgsmålene om social trivsel. De får tre spørgsmål, der handler om, om de føler, de passer ind, om de bliver holdt uden for, og om de har gode klassekammerater.

Hvor enig eller uenig er du?

Tabel 9: Social trivsel

	N	Ved ikke	Ja%	Nej%
Jeg passer godt ind i klassen	1385	236	92,5	7,5
Jeg bliver holdt udenfor	1385	224	15,3	84,7
Jeg har gode klassekammerater	1385	124	96,0	4,0

Noter. Skala: 1 "Ja", 0 "Nej". Procentsatser udregnet ud fra N minus Ved ikke.

I Tabel 9 fremgår elevernes svarfordeling, hvad angår social trivsel. Her ses det, at 93% mener, at de passer godt ind i klassen, 15% oplever at blive holdt udenfor, og 96% mener, at de har gode klassekammerater. Dette har ikke ændret sig betydningsfuldt siden sidste måling.

04.05 Mestringsoplevelse

Efter at have set på elevernes emotionelle og sociale trivsel, skal vi i dette afsnit 04.06 se på deres mestringsoplevelser, dvs. elevernes oplevelse af at være i stand til at mestre konkrete aktiviteter i undervisningen. Eleverne er blevet spurgt om, om de føler det nemt at følge med i timerne, om de forstår det, de lærer om og om de oplever det svært at følge med i undervisning. De bliver bedt om at angive ja eller nej til tre statements. Tænk på skolen. I hvilken grad oplever du dette når du er sammen med andre?

Tænk på skolen. Er du enig eller uenig?

Tabel 10: Mestringsoplevelse

	N	Ved ikke	Ja%	Nej%
Det er nemt at følge med i timerne	1383	259	82,9	17,1
Jeg forstår det meste af det vi lærer om i skolen	1383	184	91,2	8,8
Det er svært for mig at følge med i skolen	1383	230	24,7	75,3

Noter. Skala: 1 "Ja", 0 "Nej". Procentsatser udregnet ud fra N minus Ved ikke.

Siden sidste måling er der sket et mindre fald (2%) i antallet af elever, som mener, at det er nemt at følge med i timerne. Dette spejler den større stigning (6%) i elever, som oplever, at det er svært at følge med i skolen. Antallet af elever som svarer "Ja" til disse spørgsmål, ligger hhv. på 83% og 25%, som set i Tabel 10. Der ikke sket nogle markante ændringer hvad angår, om eleverne oplever at forstå det meste af det, som de lærer om i skolen, hvoraf 91% svarer "Ja".

04.06 Tro på egne evner

Spørgsmålene i forrige afsnit leder godt over i dette afsnit 04.07 om troen på egne evner. Hvor spørgsmålene i forrige sektion refererede til elevernes oplevelse af at være i stand til at mestre konkrete aktiviteter i undervisningen (et situationelt perspektiv), handler spørgsmålene i denne sektion om en bredere og mere generel tro på egne evner.

Tænk på, hvordan du selv syntes du er. Er du enig eller uenig?

Tabel 11: Tro på egne evner

	N	Ved ikke	Ja%	Nej%
De andre i min klasse er meget bedre end mig	1380	470	30,7	69,3
Mine lærere er glade for at undervise mig	1380	204	93,6	6,4
Jeg er ikke så god til at gå i skole	1380	219	24,1	75,9

Noter. Skala: 1 "Ja", 0 "Nej". Procentsatser udregnet ud fra N minus Ved ikke.

Der er sket en lille forøgelse (ca. 2%) i antallet af elever, som oplever, at de andre elever i klassen er meget bedre end dem. Som set i Tabel 11, ligger denne andel nu på 31%. En markant større stigning (ca. 7%) ses der dog i antallet af elever, som oplever, at de ikke er så gode til at gå i skole. Denne andel er på 24%. Sidst, uden markante ændringer siden sidst, oplever 94% af eleverne dog, at deres lærere er glade for at undervise dem.

04.07 Fagligt engagement

Den afsluttende tabel i rapporten (tabel 13) præsenterer elevernes svar på en række spørgsmål, der bruges til at undersøge elevernes faglige engagement, forstået både som det, de bliver tilbudt, og som det de selv udsiger. Igen får eleverne en række statements, denne gang 5 stk., og de bliver bedt om at angive, om de er enige eller uenige heri.

Tænk på når du er i skole. Er du enig eller uenig?

Tabel 12: Fagligt engagement

	N	Ved ikke	Ja%	Nej%
Jeg er med til at bestemme hvad vi laver i skolen	1373	304	51,8	48,2
Jeg bliver glad/stolt, når jeg laver mit skolearbejde	1373	159	87,3	12,7
Jeg synes noget skolearbejde er lige så sjovt som at spille computer, læse en god bog eller se en film	1373	176	72,0	28,0
Jeg forsøger at lave så lidt som muligt i skolen	1373	145	15,8	84,2
Jeg synes ikke, skoleemner er særligt spændende	1373	268	33,7	66,3

Noter. Skala: 1 "Ja", 0 "Nej". Procentsatser udregnet ud fra N minus Ved ikke.

Som set i Tabel 12, så svarer hhv. 52% og 87% af eleverne "Ja" til spørgsmålet, om de er med til at bestemme, hvad de laver i skolen, samt om det bliver glade/stolte, når de laver deres skolearbejde. Her ses der ingen ændringer siden sidste måling. Det gøres der dog, hvad angår de tre sidste spørgsmål. Hvad angår, om eleverne synes noget skolearbejde er lige så sjovt som at spille computer, læse en god bog eller se en film, svarer 72% "Ja". Dette er et fald på ca. 4%. I forhold til, om de oplever at forsøge at lave så lidt som muligt i skolen, ses en stigning på ca. 3% i andelen som svarer "Ja", hvor denne andel nu udgør 16%. Sidst svarer 34%, at de ikke synes, at skoleemner er særligt interessante. Dette er ligeledes en stigning på 3%.

Syddansk Universitet
Campusvej 55 Odense –
DK-5230
Telefon: +45 6550 1000
sdu@sdu.dk
www.sdu.dk